

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Wstęp	13
ROZDZIAŁ I. Sporządzenie testamentu w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli na tle innych wad oświadczenia woli w innych systemach prawnych	
1. Prawo niemieckie	21
1.1. Uwagi ogólne	21
1.2. Brak zdolności do testowania z powodu niewydolności umysłowej	22
1.3. Błąd i groźba	27
2. Prawo francuskie	27
2.1. Uwagi ogólne	27
2.2. Umysłowa zdolność rozrządzenia przez testament	28
2.3. Wady oświadczenia woli	31
2.3.1. Podstęp	32
2.3.2. Przemoc	32
2.3.3. Błąd	33
2.4. Względna niezdolność do otrzymania nieodpłatnego przysporzenia	34
3. Prawo angielskie	36
3.1. Uwagi ogólne	36
3.2. Zdolność do sporządzenia testamentu	37
3.3. Niedozwolone oddziaływanie	40
3.4. Oszustwo	42
3.5. Nieznajomość treści i brak akceptacji treści testamentu	44
4. Prawo amerykańskie	48
4.1. Rozwiązania modelowe	48
4.2. Zdolność do sporządzenia testamentu	49
4.3. Inne przyczyny nieważności testamentu	54
4.3.1. Niedozwolone oddziaływanie	54
4.3.2. Przymus	58

4.3.3. Błąd	58
4.3.4. Oszustwo	59
5. Prawo Luizjany	60
5.1. Uwagi ogólne	60
5.2. Rozwój prawa Luizjany	61
5.3. Okoliczności wpływające na ważność testamentu	64
5.3.1. Uwagi wprowadzające	64
5.3.2. Okres do reformy 1991 r.	64
5.3.3. Okres po reformie 1991 r.	69
6. Modelowe europejskie prawo spadkowe	76
6.1. Uwagi ogólne	76
6.2. Projekt grupy F. Zolla	77

ROZDZIAŁ II. Stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli

1. Stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli	80
1.1. Uwagi ogólne	80
1.2. Brak świadomości	85
1.2.1. Uwagi wprowadzające	85
1.2.2. <i>Ratio legis</i>	86
1.3. Stopień świadomości wystarczający do sporządzenia testamentu	96
1.4. Miernik stanu świadomości	98
1.4.1. Uwagi wprowadzające	98
1.4.2. Założenia ogólne	101
1.4.3. Funkcjonalny miernik stanu świadomości przy sporządzaniu testamentu	104
2. Wiedza na temat dokonywanej czynności i jej skutków	109
3. Wiedza na temat majątku (przedmiotu świadczenia)	109
4. Wiedza na temat osób bliskich a wpływ treści testamentu na umysłową zdolność testowania	126
4.1. Uwagi ogólne	126
4.2. Naturalność rozrządzeń testamentowych	127
4.3. Wiedza na temat osób bliskich	135
4.3.1. Uwagi wprowadzające	135
4.3.2. Wiedza o osobach bliskich	135
4.3.3. Krąg osób bliskich spadkodawcy	136
5. Urojenia i omamy wpływające na sporządzenie testamentu	144
5.1. Uwagi ogólne	144
5.2. Urojenia lub omamy wynikające z zaburzeń psychicznych	148
5.2.1. Definicja	148
5.2.2. Urojenia i omamy dotyczące testamentu	150

5.2.3. Urojenia i omamy dotyczące majątku, którego dotyczy rozrządzenie	151
5.2.4. Urojenia i omamy dotyczące stosunku spadkodawcy do swoich krewnych	152
5.2.5. Istnienie podstawy urojenia jako okoliczność wyłączająca możliwość ustalenia niepoczytalności	160
5.2.6. Istnienie podstawy urojenia jako okoliczność wyłączająca możliwość ustalenia niepoczytalności – wyjątki	161
5.2.7. Urojenia i omamy dotyczące stosunku spadkodawcy do osób trzecich	163
5.3. Testament jako wynik urojeń lub omamów	164

ROZDZIAŁ III. Przyczyny stanu braku świadomości potrzebnej

do sporządzenia testamentu	166
1. Uwagi wprowadzające	166
2. Organiczne zaburzenia psychiczne	171
2.1. Niedorozwój umysłowy	171
2.2. Upośledzenia fizyczne i umysłowe	175
2.2.1. Agonia	176
2.2.2. Choroby związane z wiekiem. Choroba Alzheimera. Demencja starcza	183
2.2.2.1. Uwagi ogólne	183
2.2.2.2. Medyczne aspekty chorób związanych z wiekiem	184
2.2.2.3. Typy spadkodawców cierpiących na choroby związane z wiekiem	188
2.2.3. Padaczka (rzeczywisty atak epileptyczny)	191
2.2.4. Niemożność mówienia lub pisania (stan wyłączający wyrażenie woli)	192
2.3. Stan po użyciu środków powodujących zakłócenia psychiczne	194
3. Funkcjonalne zaburzenia psychiczne (choroby psychiczne)	202
3.1. Uwagi ogólne	202
3.2. Schizofrenia, paranoja, mania i depresja – zagadnienia medyczne	203
3.2.1. Schizofrenia	204
3.2.2. Paranoja	205
3.2.3. Mania i depresja	205
3.3. Wpływ choroby psychicznej na rozrządzenia testamentowe – odesłanie	206
4. Symptomy wskazujące na możliwość istnienia zaburzenia psychicznego	206
4.1. Wprowadzenie	206

4.2. Model oceny	210
4.3. Chwila decydująca o ocenie stanu świadomości	213
4.4. <i>Lucidum intervallum</i>	216
4.5. Symptomy zaburzeń psychicznych. Przykłady	218
4.5.1. Uwagi wprowadzające	218
4.5.2. Zmiana obyczajów spadkodawcy	219
4.5.3. Ocena spadkodawcy przez osoby bliskie	219
4.5.4. Ekscentryczne zachowania spadkodawcy	220
4.5.5. Samobójstwo spadkodawcy	222
4.5.6. Treść poprzednich testamentów spadkodawcy	223
 ROZDZIAŁ IV. Stan wyłączający swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli	
1. Koncepcja prof. B. Lewaszkiewicz-Petrykowskiej i jej ogólna analiza	225
2. Ochrona swobody testowania spadkodawcy w ujęciu historycznym i porównawczym	236
2.1. Uwagi ogólne	236
2.2. Ujęcie historyczne	239
2.2.1. Prawo rzymskie	239
2.2.2. Głosatorzy, komentatorzy i ich następcy	242
2.3. Ujęcie współczesne	244
2.3.1. Ujęcie francuskie	244
2.3.2. Ujęcie niemieckie	251
2.3.3. Od niedozwolonego nacisku do oceny swobody powzięcia decyzji i wyrażenia woli – ewolucja w systemie <i>common</i> <i>law</i>	254
2.4. Wnioski	256
3. Brak swobody a koncepcje pokrewne – brak świadomości, błąd i groźba.	259
3.1. Uwagi ogólne	259
3.2. Brak swobody a brak świadomości	261
3.3. Brak swobody a błąd	265
3.4. Brak swobody a groźba	266
3.5. Wnioski	269
4. Okoliczności wskazujące na stan wyłączający swobodę testowania	270
4.1. Uwagi ogólne	270
4.2. Podatność spadkodawcy na wpływ zewnętrzny	276
4.3. Możliwość wywarcia wpływu na spadkodawcę	281
4.3.1. Uwagi wprowadzające	281
4.3.2. Relacja zaufania	282
4.3.3. Okoliczności wzbudzające podejrzenia	285

4.4. Rola beneficjenta przy sporządzeniu testamentu	287
4.5. Nienaturalność rozrządzenia	291
4.5.1. Uwagi wprowadzające	291
4.5.2. Naturalność rozrządzenia a reguły wzajemności	293
4.5.3. Pokrzywdzenie naturalnych spadkobierców	295
4.6. Czas decydujący o stanie braku swobody	297
4.7. Wnioski	298
5. Podsumowanie	301

Zakończenie	303
-----------------------	-----

Bibliografia	305
------------------------	-----